

Repetitorium vyšších rostlin 3

Vít Grulich

Caryophyllaceae

- součást karyofylidové větve dvouděložných
- dříve samostatná podtřída Caryophylliidae
  - někdy oddělovány Illecebraceae

Caryophyllaceae – příbuzní

- Aizoaceae
  - listoví sukulentní
- Phytolaccaceae
  - často dřeviny

Lithops olivacea
www.cz-kaktusy.cz

Phytolacca americana
www.phengels.club.fr

Caryophyllaceae

- převažují byliny
- výjimečně dřeviny – nižší keříky
  - Dianthus, Drypis

Drypis jacquiniana
www.mytho-fleurs.com

Caryophyllaceae

- listy většinou vstřícné
  - zřídka střídavé
- bez palistů
  - vzácněji palisty přítomny
    - Spargularia
- jednoduché, celistvé

Caryophyllaceae

- květenství vrcholičnaté nebo složené
  - vidlany
- květy cyklické
- stavěné podle čísla 5
  - řidčeji podle čísla 4
    - *Arenaria* sp. div.
- oboupohlavné
  - jednopohlavné jen vzácně
    - *Silene latifolia*, *S. dioica*, *S. otites* jsou dvoudomé
  - aktinomofní

Silene dioica

Caryophyllaceae

- květní obaly rozlišené
  - někdy přítomen pouze kalich
    - Scleranthus, Sagina procumbens
- kalich srostlý
  - Dianthoideae
- kalich volný
  - Alsinoideae, Paronychioideae

Sagina procumbens
www.plant-identification.co.uk

Caryophyllaceae

- tyčinky zpravidla ve 2 kruzích
  - někdy redukce do neúplného počtu
    - *Cerastium semidecandrum*
- gyneceum původně srůstá z 5 plodolistů
  - časté redukce na G3-2(-1)
    - *Silene*, *Dianthus*, *Scleranthus*

Caryophyllaceae

- gyneceum lyzikarpní
  - sekundárně jednopouzdré
  - centrální placenta
  - vajíček mnoho
- výjimečně vajíčko jediné
  - bazální placenta
    - Scleranthus

Caryophyllaceae

- plod tobolka
  - otvírání zpravidla vrcholovými zuby
    - je jich 2násobek plodolistů
- výjimečně plod bobule
  - Cucubalus
- vajíčko jediné – plod nažka
  - Scleranthus

www.ruhr-uni-bochum.de

Cucubalus baccifer
www.aruncia.puslapi.ai

Caryophyllaceae

- saponiny
- betalainy
  - pigmenty nahrazující antokyany

Caryophyllaceae

- kosmopolitní čeleď
  - 80 rodů, 2 000 druhů
- převaha v mírném a chladném pásu severní polokoule
  - v tropech výjimečné
  - na jižní polokouli v mírném pásmu

Caryophyllaceae

- Stanoviště rozmanitá
  - hory
    - V Himálaji vystupují až do 5700 m
  - stepi
  - louky
  - lesy
  - plevele
    - řada efemer
  - Mokřady
    - i slané

Honckenya peploides

Caryophyllaceae

- využití člověkem
  - okrasné rostliny
  - obtížné plevely

Dianthus barbatus

Stellaria media
www.atlas-roslin.pl

Stellaria

Stellaria longifolia

- G3
- rozmanitá stanoviště
  - lesy, mokřady, ruderaly

Stellaria uliginosa

Stellaria holostea

Cerastium

- velmi odobné ptačincům, G5

Cerastium uniflorum

Silene

- G 3
  - řidčeji G5

Silene armeria

Silene acaulis

Silene

Silene vulgaris

Silene rupestris

Silene uralensis

Scleranthus

- G1

Scleranthus perennis

Saponaria

Saponaria pumila

Dianthus

Dianthus sylvestris

- velmi početný rod
  - v Evropě vysoký lokální endemismus

Dianthus glacialis

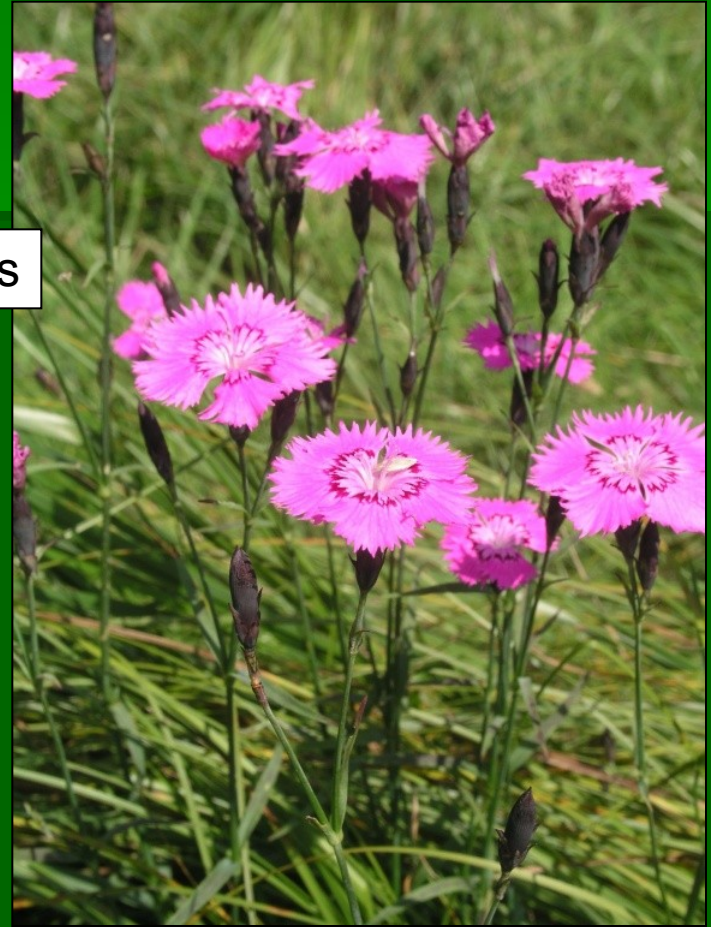
Dianthus hoppei

Dianthus

Dianthus sylvaticus

- taxonomické problémy

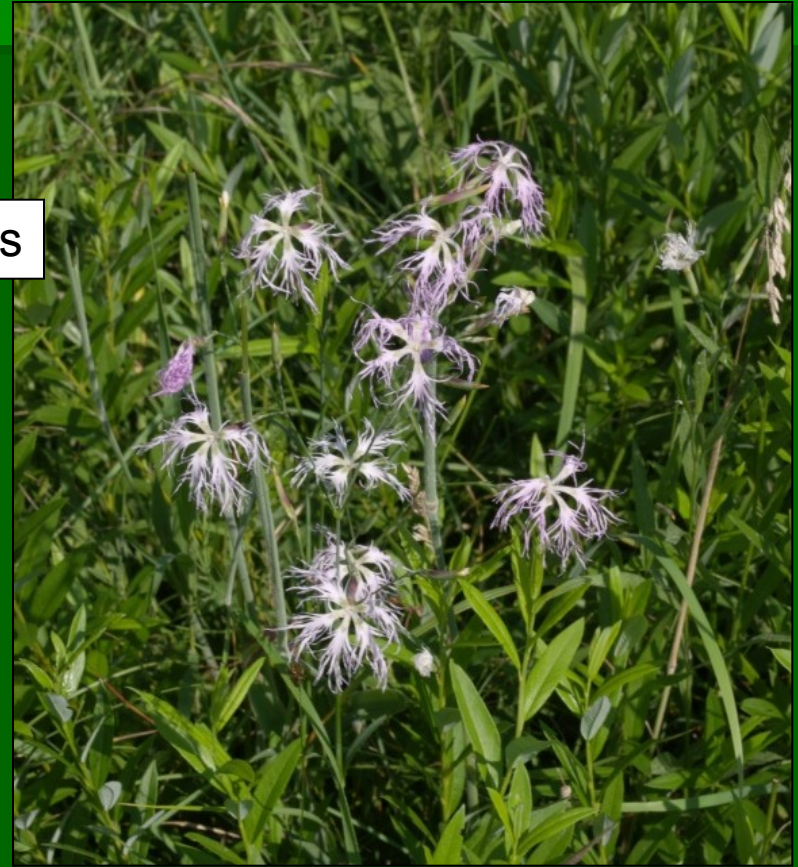
Dianthus carthusianorum

Dianthus superbus

- plasticita v rámci ČR

subsp. *superbus*

subsp. *alpestris*

Minuartia

Minuartia cespitosa

- řada oligotopních endemitů

Minuartia corcontica

Minuartia

- některé druhy bez koruny

Minuartia sedoides

Minuartia cherlerioides

Gypsophila

- různorodá stanoviště

Gypsophila repens

Illecebrum

Illecebrum verticillatum

Spergularia

- jednoletky nebo krátkověké trvalky

Spergularia rubra

Primulaceae

- dříve v podtřídě Dilleniidae
- dnes součást asteridové větve dvouděložných
  - v poslední době čeleď přehodnocena
    - Primulaceae
    - Myrsinaceae
      - oddělena část druhů do čeledi již dříve vymezené

Primulaceae

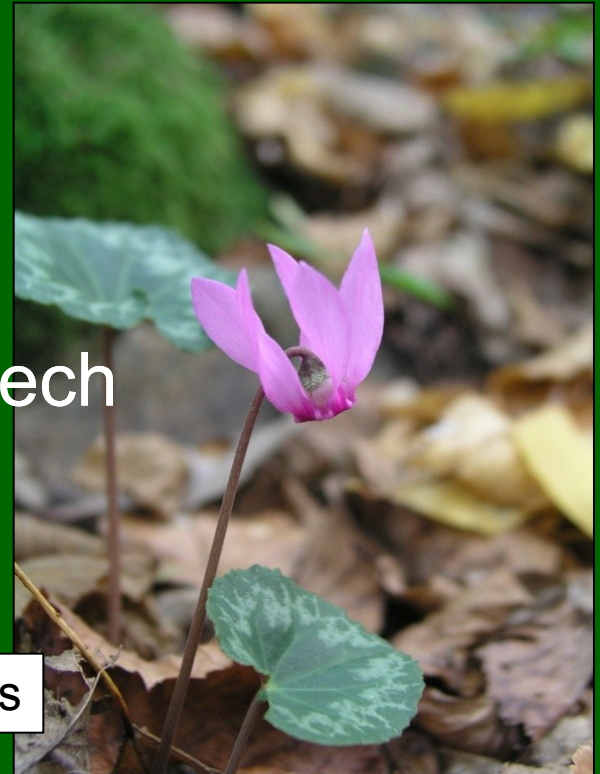
- byliny
  - často jednoleté
- výjimečně vodní
  - Hottonia

Hottonia palustris

Primulaceae

- někdy hlízky
  - Cyclamen
- listy zpravidla jednoduché
  - v přízemní růžici
  - střídavé, vsřícné i v přeslenech
  - palisty chybějí

Cyclamen purpurascens

Primulaceae

- květenství hrozen, druhotně okolík
  - listeny zpravidla přítomny
- květy oboupohlavné
  - podle čísla 5
  - aktinomorfní
  - kalich i koruna srostlé
    - koruna výjimečně chybí

Glaux maritima

Primulaceae

- andreceum redukováno na vnitřní kruh
  - vnější zřídka přeměněn na staminodia
  - význačná heterostylie
- gyneceum srostlé
  - parakarpní
    - placenta centrální nebo bazální
  - semeník svrchní

Primulaceae

- plody tobolky
  - otevírají se zuby nebo čepičkou

Primulaceae

- kosmopolitní čeleď
  - 30 rodů, 1 000 druhů
- převaha v mírném pásu severní polokoule

Primulaceae

- stanoviště
  - lesy
  - mokřady
  - plevele
  - hory
  - vzácně vody

Centunculus minimus

Primulaceae

- využití člověkem
  - okrasné rostliny
  - léčivé rostliny

Dodecatheon jeffreyi

Primula

- druhy nižších a středních poloh

Primula elatior

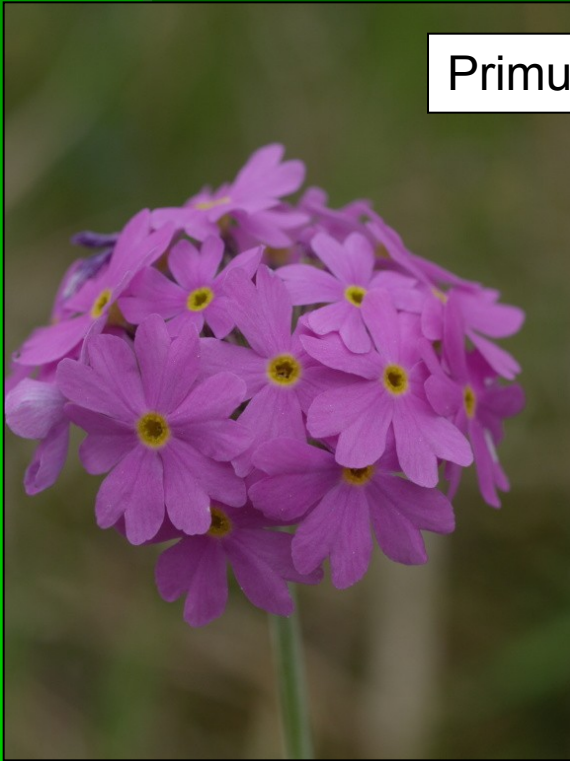
Primula veris

Primula

- četné druhy v horách

Primula farinosa

Primula halleri

Primula auricula

Primula

- četné druhy v horách

Primula glutinosa

Primula minima

Primula clusiana

Soldanella

- endemity evropských hor

Soldanella montana

Soldanella alpina

Soldanella

- endemity evropských hor

Soldanella austriaca

Soldanella pusilla

Androsace

- mnoho endemitů v horách

Androsace obtusifolia

Androsace lehmanniana

Androsace chamaejasme

Androsace villosa

Androsace

Androsace alpina

Androsace vitaliana

Lysimachia

Lysimachia nemorum

Lysimachia thyrsiflora

Lysimachia vulgaris